

1.01 Izvirni znanstveni članek

ČLANKI IN RAZPRAVE
ARTICLES AND PAPERS

UDK 27-558.3:28-051-054.65(497.4)"1683/1699"

Prejeto: 30. 8. 2018

Novi prispevki h krščevanju turških vojnih ujetnikov na Slovenskem v 17. in zgodnjem 18. stoletju

BORIS GOLEC

izr. prof. dr., znanstveni svetnik

Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana

e-pošta: bgolec@zrc-sazu.si

Izvleček

Prispevek je nadaljevanje razprave, objavljene v publikaciji *Arhivi* leta 2010. Prinaša nove podatke o krščevanju turških vojnih ujetnikov na Slovenskem med dunajsko vojno (1683–1699) ter v letih pred njo in po njej. Raziskava temelji predvsem na sistematičnem pregledu krstnih matičnih knjig, pri čemer so bila vanjo pritegnjena tudi tri velika mesta na obrobju slovenskega etničnega ozemlja (danes zunaj Slovenije), Trst, Gorica in Celovec. Vpisi krstov tokrat vsebujejo neprimerno več podatkov o geografskem izvoru, prejšnjem imenu in starših krščencev ter o priimkih. V prilogi so v integralni obliki objavljeni vsi znani zapisi o krščencih (32 iz krstnih matičnih knjig in dva iz drugih virov) in zapisi o treh potencialnih krščencih ter neuspelem krstu janičarja.

Ključne besede:

muslimani,
osmanska država,
krščevanje,
vojni ujetniki,
matične knjige,
dunajska vojna

Abstract

NEW CONTRIBUTIONS ABOUT THE BAPTISMS OF OTTOMAN PRISONERS
OF WAR IN SLOVENIAN TERRITORY IN THE 17TH AND THE EARLY 18TH
CENTURY

This article is the continuation of the discussion published in the publication *Arhivi* in 2010. It brings new data on the baptisms of Ottoman prisoners of war in Slovenian territory during the Battle of Vienna (1683–1699) and in the years prior to the battle and after it. The research is based primarily on the systematic review of baptismal records, whereas it also covered three big cities on the outskirts of the Slovenian ethnic territory (outside current Slovenian territory), Trieste, Gorizia, and Klagenfurt. The registrations of baptisms this time contain inappropriately more substantial amount of information on the geographical origin, former name and parents of baptized persons. The attachment provides all known texts of the records about baptized persons (32 from baptismal records and two from other sources), records on three potential baptized persons, and unsuccessful baptism of janissary in integration form.

Key-words:

Muslims,
Ottoman State,
baptizing,
prisoners of war,
register of births,
marriages,
and deaths,
Battle of Vienna

Potem ko sem leta 2010 v *Arhivih* objavil obsežnejšo razpravo o krščevanju zajetih podanikov osmanske države na Slovenskem od konca 16. do konca 17. stoletja,¹ so naključne najdbe več doslej neznanih in prezrtih vpisov krstov² spodbudile nadaljevanje raziskave, ki je vključila še slovensko etnično obrobje na zahodu in severu, in sicer štiri velika mesta, Koper, Trst, Gorico in Celovec, kjer je bilo mogoče pričakovati večje število krščenih muslimanov. 73 dokumentiranih krstom v mejah današnje Slovenije se je tako pridružilo 32 novih,³ od tega 11 v Sloveniji in 21 v zamejstvu. Našli so se še podatki o dveh krščencih, za katera ni znano, kje sta prejela krst, živela pa sta na našem ozemlju.

V pričujoči obravnavi se ne bom ukvarjal s samim pojavom krščevanja turških vojnih ujetnikov in njegovimi okoliščinami, saj sem na straneh *Arhivov* o tem obširno pisal že prejšnjič.⁴ Omejil se bom na nova spoznanja in odstopanja od dosedanjih splošnih ugotovitev. V besedilu se sklicujem na podatke o krstih in krščencih, ki so v integralni obliki objavljeni na koncu v prilogi, zato virov ne citiram sproti. Prvi del priloge (A) zajema vpise krstov v matičnih knjigah (1676–1717), drugi del (B) druge zapise o krščencih (1692–1698), tretji (C) zapise o morebitnih krščencih (1665–1691), četrti (Č) pa primer neuspelega krsta iz leta 1603.

Največ novih krstov, po devet, poznamo iz dveh deželnihih prestolnic, Celovca in Gorice, vsi razen zadnjega goriškega pa so iz časa dunajske vojne (1683–1699), ko je bil ta pojav na Slovenskem in v širšem avstrijskem prostoru daleč najbolj razširjen.⁵ Število celovških in goriških krstov je nizko v primerjavi z drugima deželnima glavnima mestoma, kjer so v tem obdobju krstili skupaj kar 136 muslimanov, od tega daleč največ, 117, v Gradcu in 19 v Ljubljani. Kranjski prestolnici je bil za petami Maribor s 16 krščenci, temu pa po obsegu pojava najbližje Ptuj, kjer je skupaj s tremi novoodkritimi krsti prejelo krst sedem oseb.⁶ Upošteva je velikost in pomen Trsta in Kopra, preseneča dejstvo, da izkazuje prvi v tem obdobju samo dva krsta osmanskih podanikov (skupaj tri), drugi pa enega samega (skupaj dva). Tako se vse bolj potrjuje teza, da je bilo število krščenih muslimanov večje na slovenskem vzhodu, na območjih bližje bojiščem oziroma meji osmanske države.⁷ Tudi štirje od preostalih šestih novoodkritih krstov so iz obmejne območja: dva iz Sv. Lovrenca na Dravskem polju, po eden pa iz Novega mesta (ta je najpoznejši, iz leta 1717) in sosednjega Šmihela. Nabor turških krščencev zaključujeta s po enim krstom župniji Kamnik in Žalec. Zapisi o treh krščencih so se sicer že konec 19. stoletja mimogrede znašli v objavah M. Slekovca in P. Radicsa,⁸ kjer sem jih zlahka spregledal. Iz literature je bilo znano tudi število celovških krščencev,⁹ a je raziskava pokazala, da je šlo v resnici za nekoliko višje število.

Poleg 32 krščenih oseb, ki jih najdemo v krstnih maticah, so bili odkriti še podatki o dveh drugih, za kateri ne vemo, kje sta prejeli krst. Prvi je učenec znamenite latinske šole v Rušah (1698), vpisan na seznam novih učencev v pozneje

¹ Golec: Krščevanje osmanskih podanikov.

² Za podatke o treh krščencih s Ptuja in o dveh porokah krščenk na Ptuj in v Sv. Lenartu v Slovenskih goricah se iskreno zahvaljujem kolegu dr. Dejanu Zadravcu.

³ Upoštevan je tudi zapis o krstu v Šmihelu pri Novem mestu leta 1686, ki je bil sicer objavljen v prilogi k razpravi iz leta 2010 (podatki pa zaradi prepoznega odkritja niso mogli biti upoštevani v vsebinskem delu razprave, op. a.).

Glej: Golec: Krščevanje osmanskih podanikov, str. 219, 242.

⁴ Prim. tudi Voje: O usodi turških ujetnikov; Mlinarič, Usoda turških ujetnikov.

⁵ Prim. Teplý, Vom Los osmanischer Gefangener, str. 54.

⁶ Prim. Golec: Krščevanje osmanskih podanikov, str. 220 (zemljevid) in 221.

⁷ Prav tam, str. 221.

⁸ Slekovec: *Župnija sv. Lovrenca*, str. 63; Radics: *Valvasor-Studien XXX*, str. 363.

Radics je na krst Turkinje v Žalcu opozoril zgolj zato, ker je bil krščevec brat polihistorja Janeza Vajkarda Valvasorja, žalski župnik Jernej Wolfgang Valvasor.

⁹ Teplý: *Vom Los osmanischer Gefangener*, str. 55.

sestavljani t. i. Ruški kroniki iz srede 18. stoletja, zato strokovni javnosti ni ostal neznan.¹⁰ Druga pa je po vsem sodeč mlada ženska, ki jo kot nevesto srečamo v Sv. Lenartu v Slovenskih goricah (1692).

Izpovedna vrednost vpisov v krstne matične knjige je od župnije do župnije zelo različna, a je, kar zadeva krščence same, gledano v celoti neprimerno večja kot pri doslej znanih, leta 2010 objavljenih vpisih krstov v krstnih matičnih knjigah. Medtem ko vsebujejo slednji le pri petini oseb (13 od 65) več podatkov kot zgolj krstno ime in takšno ali drugačno navedbo, da gre za muslimana (razen v enem primeru),¹¹ je bera osebnih podatkov pri 32 »novih« krščencih naravnost izjemna. Samo za dva poznamo zgolj krstno ime, za večino (23 ali 71,9 %) pa najmanj tri podatke, med katerimi se v različnih kombinacijah pojavljajo: prejšnje muslimansko ime, geografski izvor, starost, ime očeta ali imeni staršev. Nekajkrat najdemo tudi podatke o okoliščinah, ki so privedle do krsta. Veliko manj zgovorni so podatki o treh omenjenih štajerskih krščencih, ki jih srečamo že kot krščene, saj je poleg imena samo za enega znan tudi geografski izvor.

Tabela 1: Nabor osebnih podatkov o krščencih

Nabor osebnih podatkov o krščencih	V krstnih matičnih knjigah	V drugih virih	Skupaj
Krstno in prejšnje ime, imeni staršev, geografski izvor, starost	1	---	1
Krstno ime, ime očeta, geografski izvor, starost	1	---	1
Krstno in prejšnje ime, geografski izvor, starost	5	---	5
Krstno in prejšnje ime, geografski izvor	3	---	3
Krstno ime, ime očeta, geografski izvor	1	---	1
Krstno ime, geografski izvor, starost	5	---	5
Krstno ime, geografski izvor	6	1	7
Krstno in prejšnje ime	2	---	2
Krstno in prejšnje ime, starost	1	---	1
Krstno ime, starost	5	---	5
Krstno ime	2	2	4
Skupaj krščencev	32	3	35

Na splošno so o krščencih najizčrpnější podatki v celovski krstni matiči. Za vseh devet iz obdobja 1685–1698 je poleg krstnega imena navedeno še prejšnje muslimansko: Mira, Fatma, Mina, Ajša, Hatidža, Mustafa, Ilijaz in dva-krat Ahmed. Razen pri dveh krščenkah srečamo vsakič tudi krščenčev geografski izvor. Zajeti so bili pod Budimom, pri Iloku, v Beogradu, pod Beogradom in v Pécsi, ena krščenka je izvirala iz Vidina v Bolgariji, zadnji krščenec pa je bil doma iz Sarajeva. Podatek o starosti je zapisan pri šestih, ki so bili stari tri leta, pet, devet, dva po deset let in najstarejša 19.

Pri vseh devetih krščencih iz Gorice (1687–1705) je obvezni sestavni del vpisa krsta geografski izvor. Dva krščenca so zajeli pod Budimom, trije so bili od tam doma, ena krščenka se je rodila v Beogradu, en krščenec očitno nekje ob reki Tisi (*natus Turca in Tissa*), eden v Pécsu in eden v neidentificiranem kraju *Atroschich*, če ni z besedno zvezo *patria Atroschich* mišljen njegov priimek. Za skoraj polovico poznamo tudi starost: Ena krščenka naj bi imela okoli sedem let, trije moški pa so bili stari približno 30, 36 in 40 let, kar je znatno nad povprečjem.

¹⁰ O času nastanka Ruške kronike glej: Mlinarič: Ruška kronika, str. 116, 117.

Podatek o turškem krščencu je bil objavljen v: Mlinarič: Seznam imen, str. 190.

¹¹ Golec: Krščevanje osmanskih podanikov, str. 224, 225 (tabela).

Starost je podatek, ki povezuje vse tri tržaške krščence (1689–1705). Pod Beogradom zajeti fant je štel približno 12 let, dekle brez navedenega izvora jih je imelo okoli 16, medtem ko je bil najstarejši, o katerem prav tako ni podatka, od kod je izvirал, 22-letnik. Sicer pa je starost izpričana še pri treh osebah. Na Ptujju so leta 1693 krstili 12-letnega in 29-letnega Turka, edina krščenka v Žalcu (1687) pa je označena kot odrasla (*adultae aetatis*), kar pomeni, da ji je bilo vsaj 12 let.

Na geografski izvor naletimo še pri štirih osebah. Enega od dveh krščencev pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju (1689) so »naši vojaki« zajeli pri Osijeku (*captus est a nostris militibus apud Ossek*) in je moral biti glede na podatek, da starši niso znani (*cuius parentes ignorantur*), še zelo majhen otrok. Nasprotno je šlo pri prvem koprskem krščencu leta 1676 za odraslega moškega, vojaka z ladje, ki se je dal zavestno krstiti v smrtni nevarnosti. Mož, po rodu Turek, ki je dobil ob krstu ime Janez, je od vseh na Slovenskem izpričanih muslimanskih krščencev prihajal od najdlje, iz Antalye na sredozemski obali Male Azije (*Giovanni di nazione Turco d'Alania*). Krščenca v Novem mestu (1717) in bližnjem Šmihelu (1687) sta, razumljivo, izvirala iz severozahodne Bosne, novomeška 16-letnica iz Bihača, v Šmihelu krščeni Ahmed pa iz kraja Stijena pri Cazinu.

Prejšnje muslimansko ime je razen pri devetih celovških krščencih navedeno še pri treh drugih krščencih: Leta 1685 pri kamniškem krščencu z imenom Mehmed (*Muchmet*), naslednje leto pri krščencu iz Šmihela pri Novem mestu, ki mu je bilo dotlej ime Ahmed (*Ahamed*), in leta 1691 pri mlajšem od obeh koprskih. Osebni podatki o slednjem so sploh najizčrpnější: Imenoval se je Mustafa Ortafalić (*Ortafalich*), bil je sin Alija in Fatine (Fatime), izvirал iz Sarajeva v Bosni in se spreobrnil pri devetnajstih. Skupno poznamo prejšnje, muslimansko ime za dobro tretjino krščencev (12 od 32 ali 37,5 %), od katerih je sedem moških in pet žensk. Če upoštevamo, da so od 65 predtem evidentiranih vpisov krstov vsebovali tak podatek samo štirje (6,1 %),¹² je razlika več kot očitna.

Od krščencev v objavi leta 2010 je bil v krstni matici naveden s priimkom en sam (leta 1686 v Ljubljani),¹³ med za polovico manj številčnimi novoodkritimi pa je takšnih kar pet (15,6 %), če ne šest (18,7 %). Poleg omenjenega Sarajevčana Ortafalića v Kopru (1691) je rodbinsko ime izpričano še pri Petru Pavlu Posseggi (Požega?), 22-letniku (*di nazione Turco*), ki je bil leta 1701 krščen v Trstu, pri približno 16-letni krščenki v Novem mestu leta 1717, ki je izvirala iz Bihača in se je pisala Pirolić (*patris Skeo Piroliz Turca ex Bihacz*), in pri vsaj dveh krščencih v Gorici leta 1689: Prvi je bil približno 36 let star Janez (*Joannes*) Rad-di iz madžarskega Pécsa, drugi pa 30-letnik Jožef Anton Zuratur iz Budima. Pri tretjem goriškem krščencu (1705), čigar oče se je imenoval *Matsich* (Macić?), kot že rečeno, ni gotovo, ali pomeni *patria Atroschich* domači kraj ali gre nemara za priimek.

Kar zadeva spolno strukturo 32 novoodkritih krščencev, je ta skoraj diametralno nasprotna strukturi 73 doslej znanih krščenih oseb iz obdobja 1594–1699. Med slednjimi je bilo namreč le 26 ali dobra tretjina moških (35,6 %),¹⁴ medtem ko moški med »novimi« predstavljajo dobre tri petine (20 ali 62,5 %). V celotnem naboru 105 oseb so ženske sicer še vedno v večini (59 ali 56,2 %).

O tem, čigav podanik je bil krščenec in kako je prišel v roke svojega gospodarja, neposredno izpričujejo štirje vpisi iz Celovca, eden več, kot smo takšnih primerov poznali doslej.¹⁵ Pri prvi celovski krščenki (1686) je navedeno, da je bila prejšnje leto pripeljana iz Turčije in izročena oziroma zaupana (*tradita*) Mariji Izabeli grofici Gailler. Naslednje leto (1687) je prejela krst ujetnica, zajeta

¹² Golec: Krščevanje osmanskih podanikov, str. 225 (tabela).

¹³ Prav tam, str. 226, 237.

¹⁴ Prav tam, str. 226.

¹⁵ Prav tam, str. 223.

leto prej pod Budimom in izročena Mariji Regini grofici Windischgrätz, leta 1689 pa desetletnica iz bolgarskega Vidina, ki so jo darovali celovskim uršulinkam in je v samostanu nevarno zbolela. Četrta krščenka, rojena Turkinja in »zajeta v sedanji vojni«, je bila ujetnica (*captiva*) nekega barona Galla, očitno vojaškega poveljnika. Medtem ko je uršulinski varovanki botrovala celovška superpriorica, prvima dvema krščenkama pa prej omenjeni grofici, baron Gall edini ni bil hkrati tudi krstni boter. V večini primerov gre na podlagi analogij sklepati, da je treba v enem od botrov videti novega gospodarja ujetnika oziroma ujetnice. Izbire botrov niso prepuščali naključju. Novoodkriti primeri krstov samo potrjujejo splošno pravilo, da so ob krstnem kamnu stali plemiči in pomembnejši meščani.¹⁶ V skladu s pričakovanji sta po družbeni pomembnosti botrov izstopali deželni prestolnici Celovec in Gorica. Tako le redki botri in botre v Celovcu niso imeli grofovskega naslova; takšni so bili baron, hkrati komendant nemškega viteškega reda, »gospa« in doktor medicine, pri čemer ne vemo, kakšnega rodu je bila prednica uršulink. V Gorici, kjer je trem ujetnikom, sedemletni deklici in dvema odraslima Turkoma, istega dne, 12. 4. 1689, botroval deželni glavar Franc grof Stubenberg,¹⁷ od tega enkrat skupaj s soprogo, so dali dogodku dodaten pomen s tem, da so krst opravili v kapeli goriškega gradu. Na drugi strani so na Ptujju botrovali izključno neplemiški ljudje, verjetno vsi iz meščanskih vrst.¹⁸ Navaden človek je ob baronu in baronici nastopil kot boter le v Šmihelu pri Novem mestu (1686).

Dogodku odrešenja iz poganstva je dajala težo tudi izbira krščevalca. V Kopru je, denimo, prvega krščenca krstil dekan (1676), drugega pa domači škof Pavel (Paolo) Naldini (1691). Podobno tudi v Trstu, kjer je prvi krst opravil eden od kanonikov (1689), medtem ko si je za druga dva vzel čas škof Janez Franc Miller (1697, 1701). V Gorici je opat, župnik in arhidiakon Janez Krstnik Križaj trikrat krstil sam (1687, 1687, 1689), dva odrasla krščenca pa je po krstu, ki ga je opravil kaplan, osebno podučil o krščanski veri (1689).

Trije zaporedni krsti osmanskih podanikov v krstni matični knjigi župnije sv. Hilarija in Tacijana v Gorici 12. 4. 1689.

Vir: Archivio parrocchiale S. Ilario e Taziano Gorizia, Registri parrocchiali, liber baptisatorum VII 1686–1709, pag. 115.

¹⁶ Golec: Krščevanje osmanskih podanikov, str. 228–229; Teply: Vom Los osmanischer Gefangener, str. 54, 57.

¹⁷ Stubenberg v krstni matici sicer ni naveden kot grof.

¹⁸ Da je izviral iz ptujske meščanske rodbine, je sicer mogoče potrditi samo za botra Gašperja Pfanzelterja, čigar priimek se kot meščanski pojavlja vsaj od leta 1657, medtem ko priimkov drugih botrov med meščani ne srečamo.

Zadavec: *Ptujski meščani*, str. 216; Hernja Masten: *Vpi-sna knjiga*, str. 65),

Pomembno vlogo so imeli tudi goriški jezuiti, saj je pater Severin Molina opravil dva krsta (1687) in enega krščenca pred krstom katehiziral (1689), enako kot pozneje pater Anton Sorba (1705). V Celovcu je prvo Turkinjo krstil z župnikovim dovoljenjem prošt iz Št. Andraža Martin Sanž (1686), enega spreobrnjenca pa Janez Jožef grof Inzaghi, prošt s Krke (1689). Krst, vpisan v kamniško krstno matico (1685), je opravil novomeški prošt Matija Kastelec, in sicer po vsem sodeč v samostanu klaris v Mekinjah (*In Minkendorf*), pri čemer je malo verjetno, da bi krščenec lahko tam prebival. Temu in drugemu kamniškemu krščencu (1687), pri katerem so prav tako navedene Mekinje,¹⁹ je botroval Jurij Sigmund grof Gallenberg, ki je imel nad samostanom dedno odvetništvo,²⁰ med tamkajšnjimi redovnicami pa hčerko Dorotejo Sidonijo, poznejšo opatinjo.²¹

Za tri krščence iz vpisa krsta izvemo, da so bili neposredno po krstu birmani. Pri vseh treh je šlo za mlade ljudi, dekleti in fanta. Temu, staremu okoli 19 let, je zakrament birme podelil koprski škof (1691), približno 16-letnemu dekletu tržaški škof (1697), prav toliko staremu dekletu v Novem mestu pa tamkajšnji prošt, hkrati škof v istrskem Pičnu (1717).

Zaradi pomena, ki ga je okolica pripisovala krstom spreobrnjenec, je bilo pri krstu precej pogosto dajanje dveh ali treh krstnih imen, »rezervirano« sicer le za »gosposke« otroke (plemiške, meščanske, uradniške). Delež takšnih imen – 23 od 32 (71,9 %) – je še za spoznanje višji kot pri 65 doslej v maticah evidentiranih krstih, pri katerih poznamo krstna imena za 63 krščencev: 38 ali 60,3 %. Medtem ko sta v prejšnji skupini krščencev le dva dobila trojno ime (3,2 %), je zdaj takšnih kar 8 ali natanko četrtnina, delež krščencev z dvojnim imenom (15 ali 46,9 %) pa temu primerno nekoliko nižji (v prejšnji skupini 36 ali 57,1 %).²² Trojno ime so turškim krščencem podeljevali izključno v Celovcu (5-krat) in Gorici (3-krat), od tega petim ženskam in trem moškim. Dvojno ime je dobilo devet krščencev in šest krščenk, medtem ko so občutne razlike glede na spol pri krščencih z enojnim imenom, saj je med devetimi najti eno samo žensko. Najbolj enakomerno se je število imen razporedilo pri goriških krščencih: Enojno, dvojno oziroma trojno ime so dobili po trije. Najpogostejša moška krstna imena – samostojna ali skupaj z drugim imenom – so bila: Janez (8-krat), Jožef (5-krat) in Anton (3-krat). Krščenke so v veliki večini primerov poimenovali Marija. Tega imena ni imela samo ena od dvanajstih, a samo ena ga je dobila kot enojno ime. Trikrat manj pogosto so krščenkam dali ime Terezija (4-krat). Le izjemoma se je krstno ime ujemalo z botrovim oziroma botrinim: Janez Friderik Jožef je prejel ime po Janezu Frideriku grofu Ursiniju in Rosenbergu (Celovec 1690), Marija Ana pa po baronici Erberg (Novo mesto 1717). Šestkrat je bilo pri krščencu/krščenki in botru/botri enako eno od imen, največkrat Marija (3-krat), tudi sicer med imeni najpogostejše.

Za nobenega od 32 novoodkritih krščencev, ki smo jih spoznali iz vpisov v krstne matice, ne poznamo njegove poznejše usode. Glede na izpričani priimek pri eni krščenki in štirih ali petih krščencih obstajajo možnosti za poznejša odkritja, potem ko dosedanje, sicer nesistematično iskanje ni dalo rezultatov. Pri zasledovanju osebnih usod je treba seveda računati z dejstvom, da turški krščenci niso nujno ostali v kraju krsta.

¹⁹ Golec: Krščevanje osmanskih podanikov, str. 244.

²⁰ Hančič: *Klarise na Kranjskem*, str. 235.

Gallenberg je bil sicer gospodar v Soteski v dolini Krke (Smole: *Graščine na nekdanjem Kranjskem*, str. 455) in je novomeškega škofa verjetno pripeljal s seboj v Mekinje, kjer so imeli Gallenbergi gotovo že v tem času neko letno rezidenco; ta je sicer izpričana šele v prvi polovici 18. stoletja.

Prim.: Prav tam, str. 159, op. 299.

²¹ Prav tam, str. 49, 51, 53.

²² Golec: Krščevanje osmanskih podanikov, str. 231.

O obeh, ki ju poznamo iz drugih virov, ne iz vpisa njunega krsta, imamo verjetno prav zato eno samo pričevanje. Kristjan Janez, turški krščenec, doma iz Bihača, je bil leta 1698 vpisan na latinsko šolo v Rušah. Glede na siceršnjo vstopno starost ruških učencev mu je bilo kakšnih deset let, morda nekaj več, in je poleg sedemletnega dečka, ki so ga leta 1650 sprejeli na jezuitsko začetno šolo v Ljubljani,²³ edini turški krščenec, za katerega vemo, da se je šolal. Več podatkov si je bilo mogoče obetati o spreobrnjenki Mariji, ki se je leta 1692 v Sv. Lenartu v Slovenskih goricah omožila z Blažem Trojnerjem, sinom tamkajšnjega tržana, in je ob poroki živela pri Sv. Rupertu (Voličina).²⁴ Resda so lenarške župnijske matice ohranjene pomanjkljivo, vendar je treba razlog njihovega molka o zakoncih Trojner veliko verjetneje iskati drugje.²⁵ Skoraj brez dvoma sta se Trojnerja kmalu po poroki neznano kam preselila, saj Blaž ni izpričan kot hišni gospodar.²⁶

Marija Trojner se je pridružila dvema doslej znanima na Slovenskem omoženima »Turkinjama«, o katerih imamo prav tako le eno pričevanje. Prva je bila omenjena leta 1691 v Ljubljani kot krstna botra turški krščenki, druga pa se je leta 1697 omožila v Šentjerneju.²⁷ Poleg teh dveh poznamo še eno »turško nevesto«, o kateri je že leta 1996 pisala Maja Žvanut,²⁸ a sem njeno razpravo prezrl in v obravnavi o turških krščencih (2010) ni bila upoštevana. Gre za mlinarico Elizabeto Železnik iz Ribnice, ki se je znašla pred sodiščem in bila kaznovana zaradi prešuštva z mladim Jurijem Andrejem grofom Trilekom.²⁹ Podatki v zapisniku z zaslišanja na Ortneku leta 1690, da je Elizabeta »krščena Turkinja« (*gethaufte Türkhin*), stara okoli dvajset let, štiri leta poročena in mati majhnega otroka,³⁰ so jo neizpodbitno povezali z osebo, krščeno v Ribnici na novega leta dan 1684 kot Katarina Elizabeta.³¹ Potemtakem je imela ob krstu približno štirinajst let, njen krstni boter pa ni bil nihče drug kot tast nezvestega Trileka, Jurij Sigmund grof Gallenberg,³² ki smo ga spoznali kot botra dveh kamniških oziroma mekinjskih turških krščencev. Slaba tri leta pozneje, 21. 10. 1686, se je omožila z mlinarjem Jurijem Železnikom (*Zhelessnikh*), vendar je vpis poroke v

²³ Golec: Krščevanje osmanskih podanikov, str. 230, 245.

²⁴ Elizabeta bi bila lahko tudi krščena v župniji Sv. Rupert v Slovenskih goricah, vendar krstne matice iz tega časa danes niso v evidenci.

Glej: Krajnc: *Župnija Sv. Rupert*, str. 40.

Po vodniku iz leta 1972 so se začenjale leta 1688.

Prim.: Umek in Kos: *Vodnik po matičnih knjigah*, str. 658.

²⁵ Ko se po tridesetletni vrzeli leta 1705 spet začnejo krstne matice, leta 1701 pa prva mrliška knjiga, ni v maticah o njiju nobenega sledu kot tudi ne o morebitni ponovni poroki ovdovelega zakonca. Kot botra se sicer omenja neka Marija Trojner (npr. 13. 11. 1705 in 2. 8. 1708), vendar so tedaj v Sv. Lenartu prebivale vsaj tri ženske s takim imenom in priimkom. Prva je bila od 22. 11. 1694 soproga Vida Trojnerja in mati vsaj enega otroka, krščenega 16. 8. 1705, druga je 24. 1. 1700 postala žena Martina Trojnerja, tretja pa je bila neporočena hči Janeza Trojnerja, ki so jo pokopali 12. 11. 1727, staro 51 let.

NŠAM, Matične knjige, Sv. Lenart v Slovenskih goricah, R 1705–1712, R 1712–1721, P 1666–1703, P 1703–1724, M 1701–1730.

²⁶ Blaževemu očetu Kolmanu Trojnerju, izpričanemu v trškem šiftnem registru 1675–1685, je kot gospodar sledil Janez Trojner (prim.: StLA, A. Herberstein, Archivgruppe Gutenhag, Sch. 11, Heft 2, Stiftregister 1675–1685, pag. 1), nato pa je na tej posesti gospodaril Luka Trojner (prav tam, StLA, A. Herberstein, Archivgruppe Gutenhag, Sch. 12, Heft 1, Stiftregister 1716, s. p., Markht St. Leonhardt, No. 5).

Blaža tudi ni med plačniki ognjiščnega davka leta 1705.

Prim.: StLA, Landschaftliches Archiv, Herdsteuer 1705, MD 43, Herrschaft Gutenhag, s. d. 1705.

²⁷ Golec: Krščevanje osmanskih podanikov, str. 233, 238.

²⁸ Žvanut: Ločitev zakona.

²⁹ Prav tam, str. 348–349.

³⁰ SI AS 730, Gospostvo Dol., fasc. 142, Gallenberg XVI, sn. 1, pag. 37–55.

³¹ Golec: Krščevanje osmanskih podanikov, str. 244.

³² O sorodstvenem razmerju med Gallenbergom in Trilekom.

Prim.: Žvanut: Ločitev zakona, str. 343.

ribniški poročni matici tako močno zabrisan, da je o nevesti mogoče razbrati le osebno ime Elizabeta (*Elisabetha*).³³ Otrok, o katerem je izpričala, da je možev in ne grofov, saj je s Trilekom začela zvezo pozneje, se je rodil po dobrih dveh letih zakona in bil krščen kot Janez 8. 12. 1688.³⁴ Po vnovičnem zaslišanju v začetku leta 1693 poročila o nezvesti mlinarici prenehajo.³⁵

Čeprav nimamo zanesljivih pričevanj, kaže opozoriti na tri morebitne turške krščence, o katerih govorijo viri, objavljeni v tretjem delu priloge (C). Pri prvi, najstarejši potencialni krščenci, gre zgolj za sklepanje na podlagi nenavadnega priimka. 18. 1. 1665 je v Ljubljani preminila 50-letnica, ki jo mrliška matica stolne župnije imenuje *Maria Mahometauka*. Takšnega ali podobnega priimka ni pri ljubljanskih krščencih zaslediti ne v desetletjih okoli njenega rojstva (ok. 1615) ne pozneje.³⁶ Ali je šlo za vzdevek zaradi muslimanskega izvora (Mohamedovka), njen priimek ali priimek, ki ga je dobila po morebitnem možu, turškem krščencu (Mahomet), ostaja do nadaljnjega predmet ugibanj. Druga potencialna turška krščenka je bila v nasprotju s prvo izpričano »Turkinja«. Če je še niso krstili, so imeli z njo vsaj takšen namen. Nedatirano poročilo zdravnika Janeza Krstnika Novaka, napisano malo po 12. 12. 1691 v gradu Pobrežje ob Kolpi v Beli krajini, navaja, da je v kraju Gradac med epidemijo kuge umrla tudi neka turška deklita (*ein Türkh. Madel*). To se je nedvomno zgodilo v takojšnjem gradu, saj so poleg deklite preminili gospa Gusičeva, njen sin Karel in (grajski) kaplan.³⁷ Tretji morebitni krščenec, uvrščen v isto skupino, je bil Peter, za katerega izvemo iz zapisa o krstu nezakonskega otroka, ki ga je rodila njegova hči Lucija in je bil krščen 3. 3. 1690 v Preboldu v Savinjski dolini.³⁸ Tedaj je bil Peter že pokojen (*p. m. = piae memoriae*), domneva, da je šlo za Turka po izvoru in ne zgolj po priimku, pa temelji izključno na nenavadnem zapisu kognomena: Turca namesto Turk (Turc).³⁹

Končno se pomudimo še pri doslej edinem znanem neuspelem krstu muslimana na Slovenskem in hkrati edinem izpričanem poskusu krsta zajetega janičarja. O janičarju Mehmedu (*Mehemet*) iz Carigrada je na dveh mestih svojega dnevnika leta 1603 poročal ljubljanski škof Tomaž Hren,⁴⁰ ki je med drugim devet let prej, leta 1594, še kot kanonik odkupil desetletno ujetnico iz Like in jo v Ljubljani dal krstiti.⁴¹ Mehmeda je februarja 1603 z enakim namenom dobil v dar v Gradcu od Janeza barona Lantherija, a mu je ujetnik pol leta pozneje, ko se je škof odpravil na ponovno posvetitev cerkve na Kumu, ponoči pobegnil iz hleva in izginil. Ogorčeni Hren je v sklepnih besedah nadenj klical vso nesrečo. Glede na to, da o pobeglem janičarju odtlej ni več slišati, mu je očitno uspelo priti do turške meje, ki je bila tedaj le kak dan ježe oddaljena od skrajnega jugovzhodnega roba Kranjske.

Novi podatki o krstih in že krščenih osebah pomembno dopolnjujejo dosedanje sliko o krščevanju osmanskih podanikov, turških vojnih ujetnikov v slovenskem prostoru. Skupno tako zdaj poznamo 97 vpisov krstov v matičnih knjigah (1594–1717), od tega 21 v današnjem zamejstvu (Trst, Gorica in Celovec).

³³ NŠAL, ŽA Ribnica, Matične knjige, P 1670–1717, fol. 56.

³⁴ Prav tam, R 1683–1702, fol. 54v.

³⁵ Žvanut: Ločitev zakona, str. 349.

³⁶ NŠAL, ŽA Ljubljana–Sv. Nikolaj, Matične knjige, Ind R 1588–1621, Ind R 1621–1653, Ind R 1653–1692.

³⁷ Prim. omembo dogodka v: Golec: Kužne epidemije, str. 48.

³⁸ Na Lucijinega očeta, ki naj bi bil Turek, je opozoril I. Dolinar; glede na domovanje otrokovega nezakonskega očeta Antona Jakopiča v hiši Franca Gratlerja je Lucijino rojstvo postavil v dvo-rec Štok v Sv. Lovrencu pri Preboldu. Glej Dolinar: *Pogled v preteklost*, str. 19.

³⁹ V krstni matični knjigi župnije Prebold je okrajšava *p. m.* za pokojnike v tem času izpričana večkrat, priimka Turk pa ni zaslediti.

⁴⁰ Na oba Hrenova zapisa me je opozoril kolega dr. Žiga Zwitter, za kar mu gre iskrena zahvala.

⁴¹ Golec: Krščevanje osmanskih podanikov, str. 223, 236.

Iz drugih virov je znanih še osem zapisov o krstih, ki se nanašajo na 12 oseb (1650–1707). Poleg tega imamo iz poročnih matičnih knjig tri primere omoženih Turkinj (1686–1697), od tega poznamo za eno tudi vpis krsta. Nadalje srečamo eno že omoženo turško krščenko (1691), iz različnih virov pa so znani še trije morebitni krščenci. Pri sedanjem stanju raziskanosti lahko ugotovimo, da, vsaj kar zadeva krstne matične knjige, ni več mogoče pričakovati večjih novih odkritij, ampak le dopolnitve, posamične najdbe, zlasti o poznejši usodi turških krščencev in krščenk, ki pa lahko sedanjo sliko še vedno precej izostrijo.

Priloga – objava virov o krščencih⁴²

A) Vpisi krstov v krstnih matičnih knjigah 1676–1717

KAMNIK (1)

NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige

Zap. št.	Datum	Vir	Vpis krsta
1	12. 8. 1685	R 1673–1685, s. p.	Eodem die baptizavit reverendissimus dominus Matthias Castelez canonicus Rudolfbertensis machometanicae sectae filium Muchmet , nunc vero Petrum nominatum patrino existente illustrissimo et excellentissimo domino domino Georgio Sigismundo comite á Gallenperk libero. In Minkendorff.

ŠMIHEL PRI NOVEM MESTU (1)

KANM

Zap. št.	Datum	Vir	Vpis krsta
1	23. 11. 1686	šk. 63, št. 55, R/7 1665–1680 ⁴³	23 9bris 1686 Wolfgangus Sigismundus legitimus ac natalis Ahamet Turka ex Stena baptizatus est levantibus patrinis illustrissimo domino Jodoco Sigismundo liber baro Paradaisar et Joanne Zuelbar cum illustrissima domicella Maria Dorothea filia illustrissimi domini baronis Laurentii Paradaisar a me Balthasaro Mulitsch parochi loci.

ŽALEC (1)

ŽAŽ

Zap. št.	Datum	Vir	Vpis krsta
1	26. 10. 1687	Krstna matična knjiga 1684–1702, s. p.	Die 26. huius baptizata est Maria Barbara in bello Turcico capta, nata, et educata Turcissa , adultae aetatis, adstantibus patrinis illustrissimo domino domino comite Balthasaro a Shrottenpoch, et illustrissima ipsius coniuge domina domina Anna Elisabetha per me Wolffgangum Bartholomaeum Valuasor pro tempore loci parochum.

⁴² Transkripcija se v glavnem ravna po *Priporočilih za izdajanje zgodnjenovoveških besedil*. Glej: Hančič: *Konstitucije klaris*, str. 365–392).

⁴³ Knjiga dejansko vsebuje vpise krstov iz let 1662–1687, vendar z vrzelmi; vpisi se nanašajo na štiri časovne razpore: 27. 2. 1662, od 27. 2. 1663 do 28. 10. 1671, od 20. 3. 1673 do 7. 5. 1680 in od 12. 3. 1686 do 16. 4. 1687. V Vodniku po matičnih knjigah iz leta 1972 je pomotoma vodena kot krstna matica novomeške kapiteljske župnije. Umek in Kos: *Vodnik po matičnih knjigah*, str. 382.

SV. LOVRENC NA DRAVSKEM POLJU (2)

NŠAM, Matične knjige, Sv. Lovrenc na Dravskem polju

Zap. št.	Datum	Vir	Vpis krsta
1	16. 1. 1689	R 1682–1732, s. p.	[Mensis Januarius] Die 16 huius baptizatus est Joannes Franciscus (cuius parentes ignorantur, qua captus est a nostris militibus apud Ossek) per me Joannem Baptista Schiuez parochum. Patrini fuere illustrissimus dominus Franciscus Bernardus Graff von Schen Pühl et illustrissima domina Anna Catharina Theresia Graffin von Schenpühl gebohrne Mohrelin.
2	30. 12. 1691	Prav tam, s. p.	Nota bene in Neystift die 30. decembris 1691 Baptizata est Marina Johanna, ex progene mahumetica , patrini fuere illustrissimus dominus Franciscus Bernardus Graff, et domina Anna Catharina Theresia Graffin von Schön Püehl, baptizans uero reverendissimus dominus dominus magister Georgius Schnidarzhiz vicarius in Neystift.

PTUJ (3)

ŽAP

Zap. št.	Datum	Vir	Vpis krsta
1	8. 1. 1690	Krstna matična knjiga 1687–1742, fol. 13	8 babtizatus est Sebastianus natus Turca , patrinus Andreas Kaltnegger, et Maria Plintneggerin.
2	13. 8. 1693	Prav tam, fol. 28	13 die babtizatus est Turca puer 12 annorum et nominatur Laurentius . Patrini Joannes Stephanus Herber, et Vrsula Legatin.
3	29. 8. 1693	Prav tam, fol. 29	28 babtizatus est Turca annorum 29 nominatus Joannes . Patrini Casparus Pfanzelter et Apolonia ejusdem consors.

NOVO MESTO (1)

KANM

Zap. št.	Datum	Vir	Vpis krsta
1	18. 7. 1717	šk. 65, R/19 1713–1718, s. p.	18a Julii 1717 Baptizata fuit per me Georgium Xaverium DeMarotti episcopum Petinensem et praepositum Rudolphswerdtensem, Maria Anna 16. circiter annorum filia patris Skeo Piroliz Turca ex Bihacz, illustrissimi domini comitis Laurentii a Paradaiser captiva, a Mahumeti secta ad catholicam religionem conuersa. Patrini fuerunt illustrissimus dominus comes Iodocus a Barbo et illustrissima domina Maria Anna baronessa ab Erberg nata baronesa ab Apfalterer. Eadem neophita Maria Anna post baptismum etiam a me confirmationis sacramentum et tandem sub missa santissimam eucharistiam suscepit.

KOPER (2)

ŠK, Matične knjige, Koper

Zap. št.	Datum	Vir	Vpis krsta
1	23. 12. 1676	R 1675–1686, fol. 14v	Adi 23 decembre Giouanni di nazione Turco d'Alania soldato della barca Armata infermo hauendo dimandato il battesimo per il pericolo di morte, fù da me dec[an]o: battezzato. Compadre fu Illustrissimo signore Gouanni dell'Armi, coll'assistenza dell' reverendo Signore Gouanni Antonio Bauti.
2	14. 4. 1691	R 1689–1707, fol. 38v	Adi 14. Aprile 1691 Il sabbato santo di ressuretione monsignore illustrissimo et reverendissimo Paulo Naldini vescovo di questa città battezo solenemente nella Catted[r]ale Mustafà Ortafalich figlio di Alì, e Fatina ⁴⁴ del Seraglio della Bossina, quale detestata la setta ottomana, doppo il douuto chatechismo, abbraciò là santa fede in età d'anni 19 al quale gli fù imposto il nome di Marco Antonio ; padrino fù il signor Antonio figliolo del signore Giovanni Battista padrini di guestà città e dopo il battismo ci fù conferito dell sq[uisi]to monsignore vescouo il sacramento della cresima il tutto sotto listesso giorno all' hora di compieta.

TRST (3)

Archivio capitolare di S. Giusto–Trieste, fondo archivistico Capitolo cattedrale

Zap. št.	Datum	Vir	Vpis krsta
1	10. 7. 1689	b 93, Libro de battesimi 1680–1705, fol. 125	Giouanni Gioseppe, figlio d'un Turco preso sotto Belgrado nella presente guerra condotto a Trieste, fù prima catechizzato, ben instrutto da periti, la dimendato il sacro sacramento del batesimo in età d'anni dodeci incirca, li fù posto il sudetto nome e fù batezato da me D. Vitale Giuliani canonico premesse tutte le solennità prescritte dall rituale romano f. li dieci Giugno d'luglio 1689 in questa cattedrale, patrinj furono il signore Andrea Beulaqua, et la nobile signora Giulia moglie del nobile signore Vitale de Vitali.
2	12. 6. 1697	Prav tam, fol. 226v	Die 12. Junij 1697 Maria in secta mohumetana orta , eandem respiciens, sub hac die ad fidem catholicam amplectens, sanctum baptisma recepit ab illustrissimo et reverendissimo domino Joanne Francisco Miller episcopo et comite Tergestino, existentibus patrinis illustrissimo domino Antonio Ferretti vicecapitano Tergestino, et perillustrissimi ac nobili domina Andriana vxore perillustri nobili Domini Andreae Ciuran. Cum supradicta Maria esset annorum. 16. circiter; eodemque pariter die confirmationis sacramentum à supradicto illustrissimo et reverendissimo domino suscepit, matrina existente supradicta perillustri nobili domina Andriana Ciuran.

⁴⁴ Verjetno napaka – prav Fatima.

3	22. 5. 1701	Prav tam, fol. 287v	Pietro Paolo Possegga di nazione Turco in età d'anni 22 intina instruto nella fede christiana como dall'attestazione del suo padre spirituale fù li 22. maggio 1701 in questa chiesa cathedrale di san Giusto martire secondo il prescritto dal rituale Romano fù batezzato da monsignore illustrissimo e reverendissimo domino Giovanni Francesco Miller vescovo e conte di Trieste. Patri furono li nobili signori Matthio Constanzi et Steffano Conti d'ambi le leggi dottore.
---	-------------	---------------------	--

GORICA (9)

Archivio parrocchiale S. Ilario e Taziano Gorizia, Registri parrocchiali

Zap. št.	Datum	Vir	Vpis krsta
1	17. 2. 1687	Liber baptisatorum VII 1686–1709, pag. 19	Phillippus captus Turca sub Buda baptizatus fuit ab amplifico domino et reverendissimo domino abbate Joanne Baptista Crisai patrinis existentibus illustrissimo domino Francisco comite de Lantieri, et illustrissima domina Caecilia comitissa de Rabbata.
2	31. 3. 1687	Prav tam, pag. 24	Joannes Baptista, Xaverius et Bonifacius ex Buda captus Turca baptizatus est ab admodum reverendissimo patre Severino Molina ex societate Jesu patrini fuere illustrissimus dominus comes Raymundus a Turri, et illustrissima domina Flaminia baronessa Locotella.
3	31. 3. 1687	Prav tam, pag. 24	Maria, Clara et Theresia ex Buda, capta Turca , baptizata est ab admodum reverendissimo praefato patre e societate Jesu. Patrini fuere illustrissimus dominus Joannes Baptista baro Locatelli, et illustrissima domina comitissa Paulina a Turri.
4	6. 4. 1687	Prav tam, pag. 25	Teresia Catharina capta sub Buda ab amplifico domino et reverendissimo domino abbate Joanne Baptista Crisai parochus et archidiacono: patrini fuere illustrissimus dominus Leonardus baro de Neaus ³ et illustrissima domina Anna Teresia baronessa de Neaus. ⁴
5	12. 4. 1689	Prav tam, pag. 115	Die 12. Aprilis 1689 Maria Catharina Rosa nata Turca in Belgrado annorum circiter 7. baptizata fuit in capella arcis Goritiae per illustrissimum et reverendissimum dominum dominum abbatem Joannem Baptistam Crisai parochum et archidiaconum patrini fuerunt sua excellentia illustrissima dominus dominus Franciscus dominus a Stubenberg capitaneus Goritiae et illustrissima domina domina Maria Cecilia comitissa de Rabbata.
6	12. 4. 1689	Prav tam, pag. 115	Die eadem Marcus Aron natus Turca in Tissa annorum circiter 40. baptizatus fuit in arce per admodum reverendissimum dominum Bartholomeum Naglost capellanum ibidem, hodie autem catechizatus per admodum et reverendissimum dominum dominum abbatem Joannem Baptistam Crisai parochum archidiaconum: patrini fuerunt illustrissimus dominus dominus Gundocarus dominus a Stubenberg et illustrissima domina domina Maria Catharina de Stubenberg.

⁴⁵ Neuhaus.

⁴⁶ Glej prejšnjo opombo.

7	12. 4. 1689	Prav tam, pag. 115	Joannes Raddi natus Turca in Quinque Ecclesiis annorum circiter 36. baptizatus fuit per admodum et reverendissimum dominum Bartholomeum Naglost capellanum in arce, hodie autem catechizatus per admodum et reverendissimum dominum dominum abbatem Joannem Baptistam Crisai parochum et archidiaconum Goritiae. Patrini fuerunt sua excellentia illustrissima dominus dominus Franciscus dominus de Stubenberg capitaneus Goritiae etc. et illustrissima domina domina Dorothea Josepha de Caroliz.
8	23. 10. 1689	Prav tam, pag. 136	Die 23. octobris 1689 Josephus Antonius Zuratur annorum 30. natus Turca in Buda instructus ab admodum patre Severino Molina jesuita in catholica fide, baptizatus fuit per me Bernardum Fabiani vicarium Goritiae in ecclesia parochiali sancti Hilarii et Tatiani patrino assistente nobili et excellentissimo domino Josepho Antonio Rodella datore legum.
9	11. 4. 1705	Prav tam, pag. 711–712	Josephus Turca natus patre Matsich et patria Atroschich instructus fuit in catholicae fidei rudimentis a reverendissimo patre Antonio Sorba societatis Jesu et a me Mathia Trost vicario pro sufficienter instructo approbatus baptizatus est solemniter a reverendissimo et illustrissimo domino domino Filipi Sacri Romani imperii comite a Strassoldo paroko et archidiacono Goritiae etc. Patrino existente excellentissimo et illustrissimo domino domino Rudolpho Sacri Romani imperii comite ab Aedling generali senensi etc.

CELOVEC (9)

Archiv der Diözese Gurk, Klagenfurt, Pfarrarchive, PA Klagenfurt–St. Egid

Zap. št.	Datum	Vir	Vpis krsta
1	21. 4. 1686	K 15–004, Geburtsbuch III 1663–1708, s. p.	21 Aprilis Baptizata est Maria Teresia , quae anno preterito e Turcia est captiva educta, illustrissimaeque comitissae Mariae Isabellae Gaillerin tradita, Turcicè nominata Mira , aetatis 19 circiter annorum, a reverendissimo domino domino Martino Sanj cathedralis ecclesiae sancti Andreae in Valla Lauantina praeposito, nunc deputato in parochiali hac ecclesia de mea licentia, patrino assistente praedicta illustrissima comitissa.
2	31. 3. 1687	Prav tam, s. p.	31. Baptizata est Maria Regina Elisabeth , quae ante annum infra Budam capta est, machometicae sectae addicta, et illustrissimae comitissae Mariae Reginae a Windischgraz tradita, Turcicè nominata Fatma , a me Jacobo Rohrmeister paroko in ecclesia parochiali: cuius patrini fuerunt illustrissimus dominus dominus Joannes Fridericus comes ab Vrsinis et Rosenberg et praedicta comitissa de Windischgraz.
3	27. 12. 1688	Prav tam, s. p.	Baptizata est ab admodo reverendissimo domina paroko Maria Joanna, nata in Turcia , et ad Illok capta, triennis, Turcicè dicta Mina . Levantibus domina Anna Clara Schreyerin, et domino Joanne Herverts medicinae doctore.

4	6. 3. 1689	Prav tam, s. p.	Carolus Josephus Xaverius captus Belgradi Turca decennis, Turcicè dictus Mustapha , a me Jacobo Rohrmeister paroko, cuius patrini fuerunt illustrissimus comes Franciscus Antonius comes a Dietrichstain, vice et loco sui patris excellentissimi domini domini Sigismundi Helfridi comitis a Dietrichstain, et excellentissima domina domina Maria Isabella comitissa a Dietrichstain nata principissa Gonzagin.
5	31. 5. 1689	Prav tam, s. p.	Baptizatus est de licentia admodi reverendissimi domini parochi Felix Antonius puer decennis, captus Quinque Ecclesijs Turcicè prius dictus Achmet a reverendissimo domino Joanne Josepho comite Inzaghi praeposito Gurnacensi; Patrini fuerunt excellentissimus dominus Franciscus Andreas comes ab Vrsinis et Rosenberg provinciae capitaneus, et excellentissima ejus conjunx Amalia Teresia nata comitissa a Lebenstain.
6	15. 1. 1690	Prav tam, s. p.	Maria Antonia Vrsula, nata Turcissa in Widin Bulgariae, Turcicè Aisha dicta , decennis deinde huc adducta et captiva reverendissimis vrsulinis donata; ubi in monasterio periculose decumbens a me Jacobo Rohrmeister paroko solenniter est baptizata ibidem, assistantibus patrinis admodum reverendissima domina Maria Antonia superiorissa ibi, et illustrissimo domino Wolfgango Andrea libero barone a Kulmern, ordinis teutonici commendatore Frisacensi per procuratorem reverendissimum dominum Georgium Verbouaz sacerdotem.
7	1. 5. 1691	Prav tam, s. p.	Baptizatus est Philippus Sigismundus, natus Turca , infra Belgradum captus, nouennis, Turcicè Illias prius nominatus , ad sanctum spiritum a me Jacobo Rohrmeister paroko, patrinis assistantibus illustrissimo domino domino Sigismundo Friderico comite Keuenhiller et illustrissima comitissa Maria Helena comitissa ab Vrsinis et Rosenberg, nata comitissa de Turri.
8	15. 6. 1693	Prav tam, s. p.	Baptizata est Maria Josepha Teresia, prius Turcicè nominata Hadizha, nata Turcissa , sed in moderno bello capta, illustrissimi baronis Gall captiva, a me Jacobo Rohrmeister paroko, cuius patrini fuerunt illustrissimus dominus dominus Joannes Fridericus comes ab Vrsini et Rosenberg, eiusque illustrissima coniunx Maria Susanna Helena comitissa de Turri nata.
9	10. 4. 1698	Prav tam, s. p.	Joannes Franciscus Josephus e Turcia eductus captivus quinquennis, prius Achmeth dictus , Seragliensis, baptizatus est a me Jacobo Rohrmeister paroko, patrinis excellentissimo comite Joanne Friderico ab Vrsinis et Rosenberg burggrauio etc. et excellentissima euis coniuge comitissa Maria Susanna Helena, nata comitissa de Turri, assistantibus.

B) Drugi zapisi o krščencih 1692–1698

LENART V SLOVENSKIH GORICAH (1)

NŠAM, Matične knjige, Sv. Lenart v Slovenskih goricah

Zap. št.	Datum	Vir	Vpis krsta
1	1. 6. 1692	P 1666–1703, pag. 172	Junivs 1ma huius copulatus est Blasius Troinner defuncti Colomanni Troiner civis hic ex oppido, cum Maria ex Turcia nata , sed converta et baptizata e districtu Sancti Ruperti de licentia domini vicarii ibidem. Testes sunt dominus Georgius Pichler, iudex, et Andreas Kraiazch, a me Joanne Baptista Schega parocho.

RUŠE (1)

Župnijski arhiv Ruše

Notata Rastensia ex antiquissimis documentis desumpta etc., fol. 90
Prim. Mlinarič, Seznam imen iz latinske kronike, str. 190.

1698 – Christian Joannes Baptista baptizatus **Turca** Wihatshensis.

C) Zapisi o morebitnih krščencih 1665–1691

LJUBLJANA (1)

NŠAL, ŽA Ljubljana - Sv. Nikolaj, Matične knjige, M 1658–1735, pag. 30, 18. 1. 1665:
18. obiit Maria **Mahometauka** annorum 50. Sepulta ad Sanctum Petrum.

PREBOLD (1)

NŠAM, Matične knjige, Prebold, R 1680–1726, s. p., 3. 3. 1690
Martius
Die 3 huius currentis baptizata est Gertrudis filia illegitima Antonij Jacopizh ex domo domini Francisci Grathler et eius concubinae nomine **Luciae piaie memoriae Petri Turcae filiae**, patrinis presentibus Andrea Ternauez et Vrsula Roglsaukha oper me ut praenotatum.

GRADAC V BELI KRAJINI (1)

ARS, AS 2, Deželni stanovi za Kranjsko, I. reg., šk. 549, fasc. 311, pag. 1721–1722 (**o njej** na pag. 1722).
Nedatirano poročilo zdravnika Janeza Krstnika Novaka, napisano v gradu Pobrežje ob Kolpi malo po 12. 12. 1691.
Zu Gradez aber in disen Möttlinger Poden vnd Freyenthurnerischen Landtgericht [...] ergo sicheren Glauben vergönnen, das alda khein Pest gewesen, das aber vndter meinen wenigen Patienten alß nemblich die Frau Guschitschin, Ihr Herr Sohn Carl vnd der Capellan vnd **ein Türkhisches Madel** die erste gestorben ...

Č) Neuspeli krst 1603

LJUBLJANA (1)

ARS, AS 1073, Zbirka rokopisov, 113r, dnevnik škofa Tomaža Hrena 1603

fol. 10v, 21. 2. 1603
Eadem magnificus dominus Joannes liber baro de Lantheriis serrenissimi archiducis Ferdinandi in excelso regimine complens obtulit mihi dono Turcam Janizarum Constantinopoletanum Mehemeth vocatum utinam christinus fiat. Amen.
fol. 43, 29. 8. 1603
Nota bene. 29. Augusti. Ist Mehemet Janizhar von Constantinopel gebürtig, ein Türgkh den vns Herr Hannß von Lantheri zu Graz geschenkht, vnd wir ine cathechisiern lassen vnd tauffen wöllen lassen: in des wir auf Schärffenberg die Khirchen S. Agnetis am Khuemb zu reconcilieren verraist, nächtllicher weil auß dem Stall außgerissen, vnnd volgundts gar dauon entwischt. Alles Vnglückh volge im nach. Amen Amen, fiat fiat.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

AS – Arhiv Republike Slovenije

- SI AS 2, Deželni stanovi za Kranjsko: I. reg., šk. 549.
- SI AS 730, Gospodstvo Dol.: fasc. 142.
- SI AS 1073, Zbirka rokopisov: 113r.

KANM – Kapiteljski arhiv Novo mesto:

- KANM, šk. 63, št. 55, R/7 1665–1680; šk. 65, R/19 1713–1718.

NŠAL – Nadškofijski arhiv Ljubljana:

- NŠAL, ŽA Kamnik, Matične knjige: R 1673–1685
- NŠAL, ŽA Ljubljana - Sv. Nikolaj, Matične knjige: Ind R 1588–1621, Ind R 1621–1653, Ind R 1653–1692, M 1658–1735
- NŠAL, ŽA Ribnica, Matične knjige: R 1683–1702, P 1670–1717.

NŠAM – Nadškofijski arhiv Maribor

Matične knjige:

- Prebold: R 1680–1726;
- Sv. Lenart v Slovenskih goricah: R 1705–1712, R 1712–1721, P 1666–1703, P 1703–1724, M 1701–1730.
- Sv. Lovrenc na Dravskem polju: R 1682–1732 (P 1680–1771, M 1680–1759).

StLA – Steiermärkisches Landesarchiv

- StLA, A. Herberstein, Archivgruppe Gutenhag: Sch. 11, 12.
- StLA, Landschaftliches Archiv, Herdsteuer 1705: MD 43.

ŠK – Škofijski arhiv Koper

Matične knjige:

- Koper, R 1675–1686, R 1689–1707.

ŽAP – Župnijski arhiv Ptuj - Sv. Jurij

- ŽAP, krstna matična knjiga 1687–1742.

ŽAŽ – Župnijski arhiv Žalec

• ŽAŽ, krstna matična knjiga 1684–1702.

LITERATURA

Dolinar, Ivan: *Pogled v preteklost vasi Sv. Lovrenc v Savinjski dolini*. Sv. Lovrenc: Odbor za proslavo 750-letnice vasi Sv. Lovrenc v Savinjski dolini, 1997.

Golec, Boris: Migracije muslimanov v slovenski prostor od turških vpadov do leta 1941. V: Štih, Peter in Balkovec, Bojan (ur.): *Migracije in slovenski prostor od antike do danes* (Zbirka zgodovinskega časopisa 39). Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev, 2010, str. 140–156.

Golec, Boris: Krščevanje osmanskih podanikov (muslimanov) na Slovenskem od konca 16. do konca 17. stoletja. *Arhivi* 33 (2010), št. 2, str. 217–250.

Golec, Boris: Kužne epidemije na Dolenjskem med izročilom in stvarnostjo. *Kronika* 49 (2001), št. 1–2, str. 23–64.

Hančič, Damjan: *Konstitucije klaris v Mekinjah in Škofji Loki* (Acta Ecclesiastica Sloveniae 23). Ljubljana: Inštitut za zgodovino Cerkev, 2001.

Hernja Masten, Marija: *Vpisna knjiga meščanov mesta Ptuja 1684–1917* (Viri 1). Ptuj: Zgodovinski arhiv na Ptuj, 1995.

Krajnc, Marija: *Župnija Sv. Rupert v Slovenskih goricah skozi stoletja*. Voličina: Župnijski urad Sv. Rupert v Slovenskih goricah, 2007.

Mlinarič, Jože: Ruška kronika. V: Teržan, Josip (ur.): *Ruška kronika*. Ruše: Krajevna skupnost, 1985, str. 116–132.

Mlinarič, Jože: Seznam imen iz latinske kronike. V: Teržan, Josip (ur.): *Ruška kronika*. Ruše: Krajevna skupnost, 1985, str. 133–247.

Mlinarič, Jože: Usoda turških ujetnikov v avstrijskih deželah v času od 15. do 17. stoletja in njihovo pokrščevanje. V: Jerše, Sašo (ur.): *Med Srednjo Evropo in Sredozemljem. Vojetov zbornik*. Ljubljana: Založba ZRC, 2006, str. 289–305.

Radics, P.[eter] v.[on]: Valvasor-Studien XXX. *Laibacher Zeitung* 115 (1896), Nr. 47, str. 363.

Slekovec, Matej: *Župnija sv. Lovrenca na Dravskem polju. Krajepisno-zgodovinske črtice*. Maribor: J. Leon, 1885.

Smole, Majda: *Graščine na nekdanjem Kranjskem*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1982.

Teply, Karl: Vom Los osmanischer Gefangener aus dem Großen Türkenkrieg 1683–1699. *Südostforschungen* 32 (1973), str. 33–72.

Umek, Ema in Kos, Janez (ur.): *Vodnik po matičnih knjigah za območje SR Slovenije I–II* (Skupnost arhivov Slovenije. Vodniki). Ljubljana: Skupnost arhivov Slovenije, 1972.

Voje, Ignacij: O usodi turških ujetnikov v slovenskih deželah v XVI. in XVII. stoletju. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 43 (1972), str. 254–262.

Zadravec, Dejan: *Ptujski meščani do uničujočega požara leta 1684. Biografsko-prosopografski priročnik*. Ptuj: Zgodovinski arhiv na Ptuj, 2017.

Žvanut, Maja. Ločitev zakona pred tristo leti. *Zgodovinski časopis* 50 (1996), št. 3, str. 343–356.

SUMMARY

NEW CONTRIBUTIONS ABOUT THE BAPTISMS OF OTTOMAN PRISONERS OF WAR IN SLOVENIAN TERRITORY IN THE 17TH AND THE EARLY 18TH CENTURY

This article is the continuation of the discussion published in the publication *Arhivi* in 2010. It brings new data on the baptisms of Ottoman prisoners of war in Slovenian territory during the Battle of Vienna (1683–1699) and in the years prior to the battle and after it. The research is based primarily on the systematic review of baptismal registers, whereas it also covered three big cities on the outskirts of the Slovenian ethnic territory (outside current Slovenian territory), Trieste, Gorizia, and Klagenfurt. The registrations of baptisms this time contain inappropriately more substantial amount of information on the geographical origin, former name and parents of baptized persons. The attachment provides all known texts of the records about baptized persons (32 from baptismal records and two from other sources), records on three potential baptized persons, and unsuccessful baptism of janissary in integration form. New data on baptisms and already baptized persons are significantly complementing the current picture of the baptism of Ottoman subjects, Ottoman prisoners of war in the Slovenian territory. Now, we know of 97 registers of baptisms in registers of births, marriages and deaths in total (1594–1717), 21 of which were in three city parishes of today's neighbouring countries (Trieste, Gorizia, and Klagenfurt). Other sources reveal seven records on baptisms or baptized persons that refer to 11 persons (1650–1707). In addition, we have three examples of wedded Ottoman women from the civil register of marriages, and the baptism record is available for only one of them. Furthermore, we find an already wedded Ottoman woman who was baptized (1691), three potential baptized persons are known from different sources (1665–1691). In the light of the current studies it can be observed, at least as far as baptismal registers are concerned, that significant new discoveries may no longer be expected, but merely completion of the existing ones. Individual findings, on subsequent fate of Ottoman baptized persons in particular, can still considerably sharpen the current picture.